

ČITATELJI! Prosim, pogledajte na številke poleg naslovne strani. Če nimate, pošljite nam list Vaše sodne inmeti naročnino.

GLAS NARODA

List slovenskih delavcev v Ameriki.

Registered as Second Class Matter September 25th 1940 at the Post Office at New York, N. Y., under Act of Congress of March 3rd, 1879.

No. 27 — Štev. 27

NEW YORK, TUESDAY, FEBRUARY 8, 1944 — TOREK, 8. FEBRUARJA, 1944

VOLUME LII. LETNIK LII.

JAPONSKI OTOK BOMBARDIRAN

Ameriške bojne ladje so prvič ponesle vojno na japonsko zemljo, ko so bombardirale otok PARAMUSIRO, japonski Pearl Harbor na severnem Pacifiku, 1280 milj severno od Tokija. Otok služi za zelo močno vojno luko ter leži na skrajnem severnem koncu Kurilskih otokov, južno od ruskega polotoka Kamčatka.

Bojne ladje so se drzno približale otoku, da so bile v območju obrežnih topov in so pričele obstreljevati mornariške naprave. Zadet je bil en parnik in v pristanišču in bližnjem letališču je nastalo več velikih požarov. Temu brodomu je poveljeval admiral Wilder D. Baker.

Japonski topovi na obrežju so pričeli streljati, toda nobena napadna ladja ni bila zadeta. Napad je bil izvršen v petek ponoči in je Japonci popolnoma presenetili, kar je razvidno iz njihovega streljanja, kajti prvi strel iz topov so bili v največji naglici oddani v zrak.

V četrtek ponoči so bombniki napadli Paramuširo in so se vsi vrnili na svoje letališče. Bombniki so pričeli otok bombardirati že v juliju lanskega leta in so ga pozneje obiskali še kakih dvanaestkrat.

V četrtek ponoči so aeroplani vrzli bombe na Paramuširo in na Šimšu in so se vrnili.

Paramuširo je od otoka Attu v Aleutskem otočju oddaljen 765 milj. Šimšu je majhen otok v morskem ožini med Paramuširo in Kamčatko.

Rusi v predmestju Nikopola

Rdeča armada je včeraj napredovala 12 milj in je vdrla v predmestje Nikopola ob dolnem Dnjepru ter je zasedla svoj obroč okrog petih nemških divizij, katere obstreljuje od vseh strani.

Moskovski radio je sinoči naznanil, da je armada generala Rodiona J. Malinovskega ki je že zabil zagovzdno med Krivim Rogom in Nikopolom, včeraj osvobodila zopet pet mest in vdrla v predmestje Nikopola, ki ima 57.000 prebivalcev in katerega drže Nemci že od drugega meseca, ko se je pričela vojna.

Rusi so včeraj pričeli prodirati od železniške postaje Marganee in so napredovali 12 milj do Nikopola.

Moskva poroča, da rdeča armada razbija nemško armado 50 do 75 tisoč mož, ki je obkoljena v Dnjeprovem kolenu jugozapadno in severno od Nikopola. Ta nemška armada ima samo en izhod — nazaj čez Dnjeper, kjer Nemci še vedno drže južni brez velike reke, kjer pa že stoji četrti ukrajinska armada in se pripravlja, da stopi v ofenzivo.

Sovjetsko polnočno poročilo pravi, da na leningradski fronti armada generala Leonida A. Govorova prodira od Siverskega proti jugu in je zavzela 9 obljubljenih krajev in železni-

Nemci zbirajo sile za sedmo ofenzivo v Jugoslaviji

Kairo. — Pred par dnevi došlo poročilo iz Kaira naveda, da Nemci zbirajo in nanovo organizirajo svoje sile v Jugoslaviji z namenom, da nadomestijo enitice, ki so bile odposlane na vzhodno fronto. Glavni stan maršala Tita javlja, da so nova ojačanja dospela iz Grčije in Bolgarije.

Te nove sile pa so že partizani napadli na več krajih dežele, predvsem pa v Črni gori, Hercegovini in Bosni.

En nemški regiment je bil vključ svezemu ojačanju poražen po partizanih blizu Gačke. V okolju Grahova pa so Nemci tudi utrpeli precejšnje izgube. Tu je bilo zajetega precej materijala.

Londonko poročilo tudi govori o sedmi ofenzivi

London, 4. feb. — Kot poroča radio Svobodna Jugoslavija se Nemci pripravljajo za pričetek sedme ofenzive proti silam maršala Tita v Jugoslaviji.

Poročilo posebno poudarja, da skušajo Nemci z mrzlično silo in naglico preprečiti partizanskim silam dostop do prevoznih zvez, katere jim na najvažnejših krajih nenehoma razdirajo.

Napad na nemško kolono v istrskem predelju

Partizanske enitice v istrskem predelju so napadle nemško kolono, ki se je pomikala od Trsta proti Reki. Pri tem so osvobodile čete zajete precej materijala in 23 mož.

RUSIJA OŽIGOSALA BOLGARSKO

London, 6. feb. — Moskovski radio je danes napadel Bolgarijo zaradi njenega sodelovanja z Nemci ter je izjavil, da je cela Bolgarska dana na razpolago Nemcem oziroma nemški armadi.

“Bolgarski kolaboratorji Hitlerja”, je bilo rečeno po radiju, “ne le, da niso zaustavili terorističnih aktivnosti proti Jugoslaviji, ampak so celo poslali dve novi diviziji na jugoslovansko ozemlje.”

“Bolgarski luki Bargas in Varna sta postali nemški vojaški bazi proti Rusiji. Prebivalstvo Varne je bilo odstranjeno iz mesta, da so se mogli tamkaj nastaniti nemški častniki in moštvo.

“Bolgarske železnice in bolgarska mornarica, ki je popolnoma pod nemško kontrolo, prevažata Nemcem materijal na rusko fronto. Enako imajo Nemci popolnoma na razpolago bolgarska letališča, telefonske in telegrafске zveze.

“Nemške čete na ruski fronti stalno dobivajo iz Bolgarije živež in druge nujne potrebščine.

“Kakšne vrednosti morejo biti spričo takih dejstev izjave bolgarskih politikov, kot je premier Dobri Boilov, ki pravi, da

Bolgari ne sodelujejo v sovražnostih proti Sovjetski Rusiji, ter Jugoslaviji, pač pa le branijo svoje meje?”

Moskva očitno namerava pritiskniti na Bolgarijo z odločno besedo in geslo, ker vidi, da bočejo nacija izrabljati nevtiralnost dežele do skrajnosti proti Rusiji in proti Jugoslaviji, s katero mnogo naroda na Bolgarskem simpatizira, kot prča dejstvo, da imajo Bolgari organizirane partizanske čete, ki se bore s partizani v Jugoslaviji in v nekaterih predelih Bolgarije same.

Helsinki še vedno gori

Kot pravi finsko poslaništvo v Stockholmu, finska prestolnica Helsinki še vedno gori po dveh ruskih zračnih napadih. 200 poslopji je bilo zadetih in 38 ljudi ubitih. Ranjenih je bilo 283 ljudi.

Na tisoče žena, otrok in starjših ljudi odhaja iz Helsinkov in se pri tem poslužujejo vseh različnih vozil, ki jih morejo dobiti.

Moskovski radio je naznanil, da je bila tudi bombardirana estonska prestolnica Tallinn.

Žrtve na Kwajaleinu

V bojih na Kwajaleinu je bilo ubitih 8122 Japoncev in 286 Amerikancev. Poleg tega je bilo vjetih 364 Japoncev, Amerikancev pa je pogrešanih 82 in 1148 ranjenih.

Nemški konjeniški napad odbit

Pri Jukubovu so osvobodilne čete uspešno odbile napad nemške konjenice. Ubityh je bilo 60 nemških konjenikov in precej je bilo zajetih.

Fašisti se še bojujejo proti partizanom

Kot pravi komunistične vojske je bilo na cesti med Reko in Trstom ubityh okrog trideset fašistov, štirideset pa je bilo zajetih. To bi značilo, da se fašisti pod nemško zaščito in Mussolinijevu lutkarsko vladar kar naprej borijo proti partizotičnim silam Jugoslavije.

Nemci naglo popravljajo porušene zveze

Zadnje poročilo iz Jugoslavije naznauja, da so osvobodilne čete pričele voditi živahno akcijo v predelju Gorazde-Rogatica, kjer imajo Nemci cele regimente inženirjev in delavcev, katerih naloga je, da spet hitro vzpostavijo zveze, katere so na več mestih uničili partizani.

Te nemške gradbene enitice dobivajo stalno nove moči, ker nacijem je posebno mnogo na tem, da se vzpostavi železniška zveza med Vajsegrodom in Sarajevom. Ta del proge je bil docela uničen v začetku šeste ofenzive, ki so jo pričeli Nemci voditi proti Titu.

Nemški vlaki na vseh koneh in krajih Jugoslavije zletajo v zrak vzle močni obrambi. V kraju Tarein in Bradina, kjer je meja med Bosno in Hercegovino, je bila proga pretrgana in uničen vlak, na katerem so Nemci peljali konje za konjeniški napad na partizane. Na enem vagonu je bilo mnogo vojnega materijala in tega so partizani dobili v svoje roke. Pobityh je bilo tudi večje število Nemcev.

Partizanska enitica Rama je uničila nemški vlak na progi Mostar-Sarajevo.

Ustaški polkovnik prešel k Titu

Berne, Švica, 6. feb. — Depša iz Budimpešte javlja, da je polkovnik Balbič, ki je bil član generalnega štaba Pavelčeve ustaške armade ter vojaški poslanec oziroma zastopnik pri nemški armadi, prestopil k osvobodilni vojski ter se zdaj bori na strani maršala Tita.

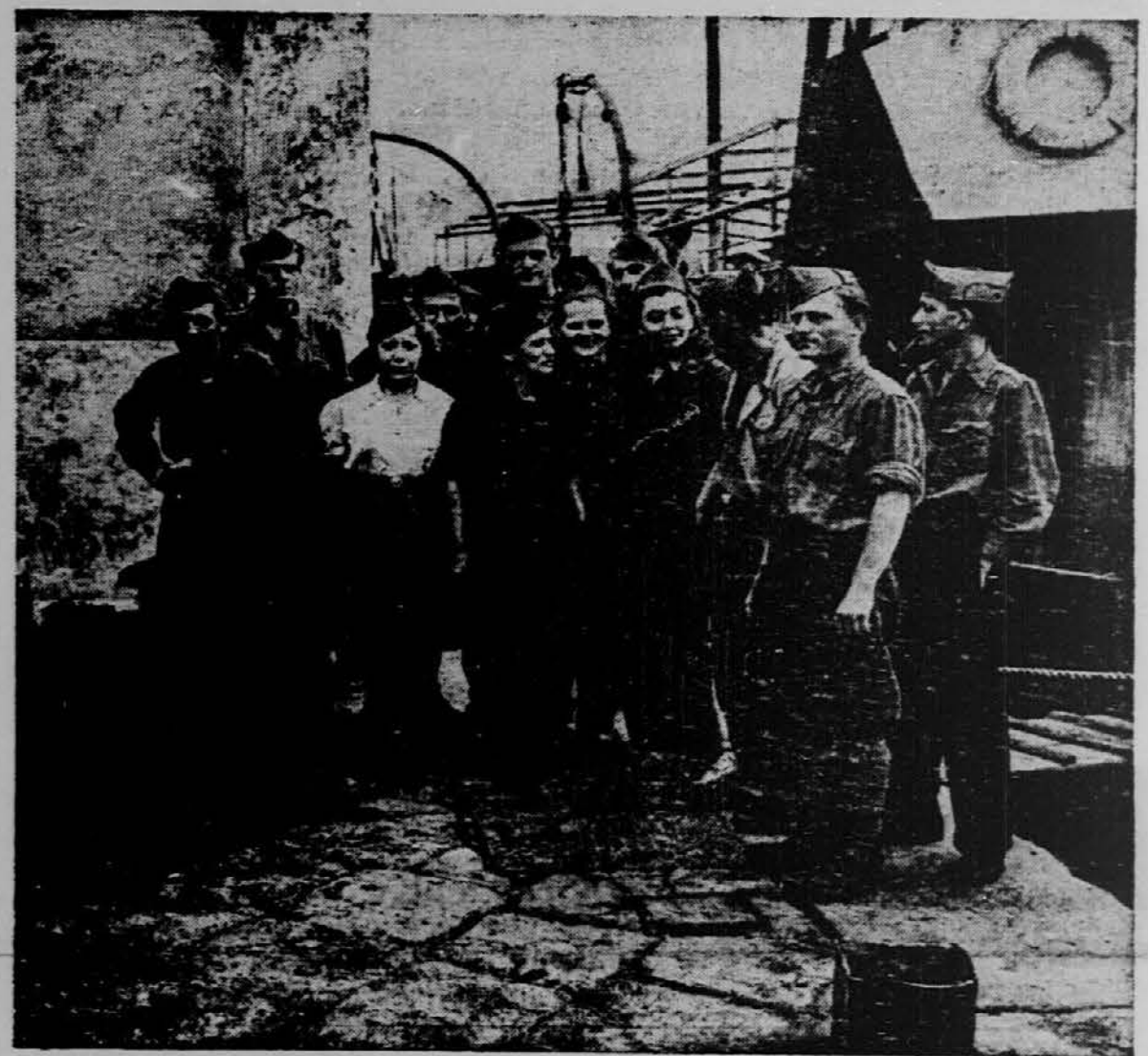
Zavezniška mornarica je aktivna v dalmatinskih vodah

Alžir. — V noči med 3. in 4. februarjem je zavezniška ladja potopila štiri manjše sovražne ladje ob dalmatinski obali v bližini Splita in Šibenika ter v zalivu Zadra.

Naslednjo noč je pa britski rušilec Teaser skupno z rušilecem Tumbult bombardiral Starigrad na otoku Hvaru ter Dubrovačko na otoku Korčula.

Poročilo tudi naveda, da so Angleži zajeli moštvo potopljene majhne ladije.

JUGOSLOVANSKI PARTIZANI V ITALIJI

Kot znano, prevažajo jugoslovanske ranjene partizane v zavezniške bolnišnice v Italiji in za povratno vožnjo natovorijo vojni materijal. Na sliki je skupina pomožščakov, med katerimi je tudi nekaj deklet, ko so pristali v italijanskem pristanišču. Za njimi je videti jugoslovanski parnik “Bakar”.

Partizani razbili sedem vlakov

London, 6. feb. — Kot je poročano v komunikaciji Jugoslovanske osvobodilne vojske, so partizanske čete razbile sedem vlakov pod Kreševim in Pojnicjo zapadno od Sarajeva.

Poročilo tudi naveda uspešne napade vzhodno in zapadno od Sarajeva ter v predelju ob jugoslovanski in italijanski meji. Pri Gorazdu so partizani prizadejali precejšnje izgube nemški tavnici koloni ter so tudi zajeli eno motorizirano oklopno vozilo, en tank pa so uničili.

Napad na progo pri Zidanem mostu

Med Ljubljano in Zidanim mostom so partizani razstrelili dve lokomotivi in proga med Ljubljano in Grosupljem je bila pri Novem mestu pretrgana ponovno.

V Vojvodini je bilo iztirjenih pet vlakov in pri Dzatirku je bila proga pretrgana na dveh mestih. Partizani so aktivni kjer le morejo v bližini prog, da morejo na ta način ovirati nemški prevoz čet in materijala.

Hrvaška domobranska stotinja uničena

Blizu Senja je 13. partizanska divizija uničila hrvaško domobransko stotnijo Ante Pavelića. V bojih blizu Perniša, katerega hočejo sovražniki zavzeti, so Ustaši utrpeli izgubo 150 mož. Pri kraju Sveti pa je bil pognan v beg ustaški bataljon Petar. Večje število Ustašev je bilo pobityh in zajetega je bilo precej materijala.

Newyorški mestni preiskovalni komisar William B. Herlands je odstopil

New York, 7. feb. — William B. Herlands, preiskovalni komisar za mesto New York, je odstopil od svojega mesta, na katerega je bil imenovan v letu 1938, ter bo po prvem marcu zopet odprl svojo odvetniško pisarno.

Zupan La Guardia, ki je v nedeljo naznanil odstop komisarja, je dejal, da smatra, da bi Herlands vzle temu vsemu ne smel odstopiti. Svoj čas se je župan izrazil, da je Herlands njegov “vid in sluh”, ker mu je veliko pripomogel pri administrativnem delu s svojim uradom za investigacije.

Pred kratkim je prišlo do nesporazuma med Herlandsom in županom zaradi slučaja nekakega patrolmana, ki je bil obtožen, da je sodeloval pri neameriških aktivnostih pa je bil vključen temu poklicu nazaj v službo po policijskem komisarju Valentinu. Komisar Herlands je L. J. Valentina napadel zaradi tega akta in župan je imenoval odbor treh mož, kateri pa so potrdili ukrep komisarja Valentina v zadevi ob-

toženega patrolmana. Nekateri menijo, da je Herlands odstopil radi tega nesporazuma, a on, kot tudi La Guardia, sta to zanikala.

Herlands je bil pomožni pravdnik Thomas E. Dewey-a, ko je bil ta še distriktni pravdnik in je raziskoval razne raketijske aktivnosti v New Yorku. Zanimal se je tudi za nedavno odkritje slabega ravnanja z otroci, ki so v oskrbi newyorškega otroškega zavetišča za preprečenje krutosti napravili otrokom. V zvezi s to zadevo je Herlands izjavil, da se je v tem zavetišču zakrivilo veliko in nepopravljivo zlo napram tisočim otrokom, ki so bili dani zavodu v oskrbo.

Ne pozabite krvavečega naroda v domovini! — Pošljite Vaš dar še danes Slovenskemu Pomožnemu Odboru.

ČITATELJEM je znano, kako se je vse podražilo, in ravnotako tudi tiskovni papir in druge tiskarske potrebščine. Da si rojaki zagotovijo redno dopolnjevanje lista, lahko gredo upravnistvu na roke s tem, da imajo vedno, če le moreče, vnaprej plačano naročnino. ALI NE BI OBNOVLILI SVOJO NAROČNINO ŠE DANES?

"GLAS NARODA"

VOICE OF THE PEOPLE

Owned and Published by Slovene Publishing Company, (A Corporation)
Frank Scherer, President; Ignac Stude, Treasurer; Joseph Lapuha, Sec.
Place of business of the corporation and address of above officers:
216 WEST 18th STREET, NEW YORK 11, N. Y.

51st Year

"Glas Naroda" is issued every day except Saturdays, Sundays
and Holidays.

Subscription Yearly \$7. Advertisement on Agreement.

ZA CELO LETO VELJA LIST ZA ZDRUŽENE DRŽAVE IN KANADO:
\$7.-; ZA POL LETA \$3.50; ZA ČETRT LETA \$2.-.

"Glas Naroda" izhaja vsaki dan izvenredno sobot, nedelj in praznikov.

"GLAS NARODA", 216 WEST 18th STREET, NEW YORK 11, N. Y.
Telephone: CHelsea 3-1243

ARGENTINA NA STRANI ZAVEZNIKOV

Kot znano, je Argentina sledujoč po dolgem času prekinila diplomatske odnose z Nemčijo in sedaj tudi z nemškimi satelitskimi državami, vzhajajo Francijo, Madžarsko, Bolgarsko in Rumunsko.

To je veličanska izguba za Nemčijo in Japonsko ter velika pridobitev za Združene države. S tem pa še ni rečeno, da je Argentina prišla v kar najprijaznejši obliki Washingtona, Londona in Moskve. Počakati je treba še razvoj, da Argentina jasno pokaže, kako daleč gre njena iskrenost.

Vzroki, katere je argentinska vlada navedla, so pravilni kajti Argentina je obdolžila nemške in japonske agente, da so v deželi vodili špijonažo, katero je morala vlada takoj zatreti. O bistvenem času je argentinska vlada tudi postavila ves pomorski promet z Nemčijo in Japonsko, kar za obe deželi pomeni strahovito udarec.

Toda vedeti je treba, da so osiške države več let delovale v Argentini in zato nastane vprašanje, zakaj argentinska vlada ni osiškim agitatorjem že prej stopila na prste. Nekateri ministri Ramirezovega kabineta so za vse to početje vedeli, se predno so prišli v kabinet.

Nemci, ki so vodili špijonažo, bodo verjetno ostali v Argentini in imajo na razpolago mnogo denarja in vlada bo morala skrbno paziti, da ne bodo nadaljevali svojega delovanja, ki je škodljivo tako za Argentino, kot za vse ameriške republike. Iz tega razloga bo moral tudi predsednik Ramirez preinstituti svoj kabinet in iz njega izločiti vse one ministre, ki so se vedno naklonjeni Nemčiji in njenim lutkam.

Zadeva bo razčistena, kadar se bo Argentina zopet obrnila na Washington in prosila za pomoč po lend-lease. Že pred nekaj meseci, ko je Argentina še vedno imela diplomatske odnose z osiškim državami in je bila edina ameriška republika, ki svojih vezi ni prekinila z osiške, je pri Washingtonu vladi zaprosila za lend-lease. Toda Washington ji je prvo odločilo s pripombo, da ji lend-lease pomoči ne more pokloniti, dokler ne prekinje diplomatskih odnosov z osiškimi državami. Pravi govorci so sedaj zopet ponovila svojo prošnjo in ji bo ugodeno samo tedaj, če bo Washington prepričan, da je popolnoma in resnično prekinila vse vezi v prvi vrsti z Nemčijo.

Argentina je zelo bogata dežela. Lansko leto je zelo dvigala vojaške naprave. Zaradila je več municijskih tovarn, ki more z orožjem zalagati svojo znatno povečano armado. Združeni države ne potrebuje pomoči za svojo obrambo in tudi Združene države je tudi ne mislijo vojaško ojačiti proti njenim južnoameriškim sosedam.

Predno pa bo ameriška vlada Argentini dovolila lend-lease, bo morala natančno pojasniti, kaj namerava storiti s te pomočjo. Ako bi napovedala osiškim državam vojno, bi Washington zavrgel vse pomisleke in bi dovolil lend-lease, tudi do sedaj še ni nobenega znaka za vojno napoved.

Do svojega koraka se je Argentina slednjič odločila najbrže zaradi tega, ker Združene države dajejo svojo pomoč Braziliji, ki veča veliko armado, da jo pošlje v Evropo, ali pa kako drugo boljše. In Brazilija je največja država v Južni Ameriki, celo večja kot Združene države in obenem sosed Argentina.

Argentina je dolgo vrsto let hotela igrati vodilno vlogo v Južni Ameriki in je skušala z ostalimi južnoameriškim republikami postaviti nekak blok, ki bi do gotove meje bil naproti ciljem, ki so si jih zastavile Združene države. Na konferencah ameriških republik je Argentina vedno zastopala svojo lastno politiko v nasprotju s politiko ostalih sestrskih republik in je v teh deželah imela svoje agente, ki so delovali v prilogi te politiki in v prilogi osiškim državam. Washington po vsej pravici domneva, da je Argentina imela svoje loke pri nedavni državni preobratu v Boliviji. Združene države pa v južnih republikah v tem času ne žele nikakoli državnih preobratov in še posebej ne, če diše po vojaškem diktatorstvu.

Washington je preobrat argentinske politike pozdravil z največjim zadovoljstvom, toda Argentina bo morala dokazati, da je preobrat izvršila z vso iskrenostjo.

Argentina ima sedaj odprti dve poti: ali napove Nemčiji in Japonski vojno, ali pa ostane strogo nevtralna. Ako napove vojno, tedaj bo po vojni mogla tudi tesno sodelovati z Združenimi državami zlasti na gospodarskem polju, kar bo njej v veliko korist.

JUGOSLAVIJA IN PRIMORSKI SLOVENC

Piše Dr. Ivan M. Čok.

Jugoslavija je še vedno za vsakega primorskega Slovenca najlepša in najslajša beseda. Z Jugoslavijo v srcu je skromni kmetič v goriskih Brdih in v tužni Istri s prezirno prenašal fašistovske krivice in nesramnosti, zavedajoč se, da je tam preko meje ona lepa zemlja, kjer prebivajo njegovi bratje v svobodi in ki bodo prišli, ko udari prava ura, da ga osvobodijo. S to mado in s to vero v srcu je malč lokavi šolarček skrival med svojimi knjigami — compus delicti — slovenski abecednik. Z mirno in ponosno zavestjo, da so storili svojo narodno dolžnost, so naši zavedni fantje pohajali iz ječe v ječo, iz konfinacije v konfinacijo, iz Polze na Lipari itd., kamor so jih gonili fašistovski nasilniki samo zato, ker so jasno in glasno priznavali, da so zvesti sinovi svojega naroda, ki ga niso mogli zatajiti. Z besedo Jugoslavija na ustih so žrtvovali svoja mila življenja naši Gortani, Bidovec, Marušič, Valentič, Miloš in druge žrtve nasilja in krivice, ki jih je bilo več kakor pa javnost za nje ve.

Pa je prišla vojna. Nasilnik je postal še nasilnejši, žrtve so padle in še padajo kot snop: toda našega naroda to ni prestrašilo, ni mu zlomilo odporne sile, ker mu ni zlomilo vere. Nasprotno, vera in odpor sta se povečala, danes je narod odločen, da tvega tudi vse za dosego svojega cilja, ker "manj strašna noč je v črne zemlje križi, kot so pod svetlim solnce sušni dnovi," kakor je pel že pred 150 leti naš veliki Prešeren.

Odkar so v tej vojni nasilni tuji in tisočletni sovražniki s severa in juga pridrevli nad našo ubogo Slovenijo, jo zasedli in si jo razdelili, je usoda tudi onih naših slovenskih bratov, ki so živeli v svobodi, enaka usodi primorskih Slovencev tako da smo danes — na žalost — vsi Slovenci zedinjeni v trpljenju, mukah, nasilju in krivici, ki jih nad nami izvajajo. Oproti ramo ob ramo, drug ob drugega, prenašamo gorje skupno in junaško. Slovenski rod je dal in daje v tej vojni polne dokaze svoje zrelosti, svoje odločnosti, svoje borbenosti in samospoštovanja, ki vzbujajo respekt pri sovražniku ravno tako kakor pri prijatelju in bratu. Vsi Slovenci, Primorci kakor Kranjci, Štajerci kakor Korošci, Prekmurci kakor Poljski Slovenci pokazujejo v tej vojni junaštvo, neustrašnost in požrtvovalnost kakršnih pozna zgodovina le malo. Kako visoko ceni narod svojo čast, samostojnost in svobodo, dokazuje dejstvo, da je pri vsaj borbi s sovražnikom obračunal tudi z onimi — hvala Bogu njihovo število ni veliko — ki jih smatra za izdajalce slovenske časti in slovenskih narodnih interesov.

Sedanjsi slovenski pokoljenje je izbrisalo neresnico, ki so jo radi povdarjali tisti, ki nas ne poznajo, da smo celo sami večkrat padli v zmojo in to ponavljali z njimi: da smo namreč Slovenci majhen rod. Ne, Slovenci nismo mali narod, mi smo veliki. Velicina naroda se ne meri po številu pripadnikov in po obsegu ozemlja, na katerem živi. Velicina naroda se določa — kakor veličina vsakega posameznika — po njegovih delih, po njegovih stotvah in predvsem po žrtvah, ki jih daje za dosego svojega ideala. Čim večji je ideal, tem večje žrtve so potrebne. In Slovenci so vsi v tej vojni na svoje bojne zastave zapisali geslo: "Rajše v smrt, kakor v suženjstvo! Svoj narodni ideal hočemo doseči za vsako ceno! Sedaj ali nikdar! Take zgodovinske prilike ne bo nikdar več. Če danes podležemo, smo

propadli za zmeraj! Zato naprej do popolne zmage našega najvišjega ideala!" Kateri je pa ta najvišji ideal? Jugoslavija mu je ime. V tem imenu je zapopadana naša svoboda in neodvisnost. Svoboda, ki nam jamči za popolni razvoj in razmah vseh naših ninstvenih in materialnih moči in sposobnosti. Svoboda to je kulturni in prosvetni, socialni in gospodarski napredek. Svoboda je sožitje z našimi brati na jugu v popolni zagnanosti in z njimi skupno tudi izgradnja bodočnosti južnega Slovanstva, ki naj stopi v isto vrsto z ostalimi velikimi in največji mi narodi sveta.

Dobro vemo, da predvojna Jugoslavija ni bila kos tem zahtevam. Vemo za grehe in napake, ki so bile storjene pri ustanovitvi in so se ponavljale ves čas po osvoboditvi. Kljub temu globoko in neomajno verujemo v opravičenost Jugoslavije in v njeno veliko bodočnost. Zato je tudi Jugoslavija za nas "še vedno" najlepša in najslajša beseda. Sedanja borba nam mora prinesiti ne le okvir, pač pa tudi vsa jamstva da bo Jugoslavija taka, kakršna mora biti. Ne samo velika in prostrana z urejenimi cestami in hišami, pač pa čista, moralna, poštena in vsakomur pravična. Taka, da v njej ne bo krivice in ne nasilja. Taka, da se bo v njej počutil vsakdo srečnega in počaščenega, da je njen član.

Za te in take ideale se bori danes slovenska mladina, za nje umirajo mladi in stari Boji je težak in strašan, ker zahteva ogromnih žrtv; mnogo več jih kakor pa bi jih mogel po svojem številu naš narod prenašati. In tudi to je gotovo, da ta borba še ni končana in da bodo še padale žrtve. Na žalost veliki ideali se brez velikih žrtv ne morejo doseči. Zato naj bodo blagoslovljene vse te žrtve, kajti one so seme iz katerega bo vznikla nova lepota — ne le prostorno in materialno — ampak predvsem tudi etično in moralno dovršena stavba nove Slovenije in nove Jugoslavije.

Nikdar ne smemo pozabiti vezi med Slovenijo in Jugoslavijo. Za nas Slovence ni svobode, ni življenja in ni bodočnosti brez Jugoslavije. To želi med nami podzvestno vsaki, tudi najskromnejši Slovenec. Naj so med nami še tako velike razlike, v tej stvari smo vsi eno. Vsi Slovenci hočemo Jugoslavijo, ker je ona predpogoj našega obstanka! Naj si ne delajo utvar naši bratje Srbi in Hrvatji! Tudi za njih je obstoj Jugoslavije predpogoj ohranitve njihove samobitnosti, varnosti, napredka in razvoja v bodočnosti.

Zato se bomo mi Slovenci borili za Jugoslavijo ne le skupno s svojimi brati Srbi in Hrvatji, ki jo ravno tako hočejo, pač se bomo prav posebno borili tudi proti tistim Hrvatim in Srbom, ki bi Jugoslavijo ne hoteli. Na žalost tudi taki so med nami. Smelo trdimo, da smo Slovenci največji, najodločnejši in najpogostejši zagovorniki jugoslovanske misli. Da, razširiti jo hoče mo tudi še na brate tam na vzhodu, do Črnega morja, ki so doslej, razen nekaterih dalekovidnih posameznikov, ne veličastno misli, še niso oprijeli vssem njenem obsegu in v vsej njeni lepoti.

Mi Primorci hočemo biti prvi v tej borbi; hočemo prednjačiti v najplemenitejšem prizadevanju za zedinjenje na podlagi pravičnosti, svobode in enakosti vseh južnih Slovanov od Trsta, Soče in Gosepe Svete, tja do Varne in Črnega morja. Živela Jugoslavija!

- "Bazovica."

RUSKA FRONTA

(Nadaljevanje s 1. str.)

ningrad—Dno železnice. Armada generala Markiana M. Popova, ki prodira okoli Novosokolnikov, je osvobodila 80 obljudenih krajev.

Rusi ničesar ne poročajo, ako se skuša nemška osma armada, ki šteje nad 100.000 vojakov in ki je obkoljena vzhodno od Čerkasija in južno od Kijeva, prebiti skozi obroč rdeče armade.

PODGANE V ANGLIJI.

Neki londonski poročevalec izjavlja, da zbujata huda porast podganje nadloge na Angleškem veliko vznemirjenje. Ta nadloga se je zlasti razširila od začetka letalskih napadov. Mnoga poslopja, ki je prej ni so poznala, so s podganami sedaj tako rekoč preplavaljena.

UMETNA TKIVA.

Industrija umetnih tkiv je v zadnjih letih po svetu zelo napredovala, posebno pa v Združenih državah, Nemčiji, Italiji in Japonski. Proizvodnja umetne svile in umetne volne je dosegla leta 1939 eden milijon ton in s tem svoj dosežek višek. Samo v zadnjih štirih letih se je proizvodnja umetnih tkiv podvojila.

ANEKDOTA

Avstrijski dramatik Franz Grillparzer je bil načeln naprotnik vseh javnih spomenikov. Odbil je tudi povabilo naj pristopi k društvu za odkritje spomenika pesniku Schillerju. Ko se je to razvedelo, so mu nekateri oponesli, da po lastni smrti pač ne bo mogel preprečiti, da ne bi tudi njemu samemu odkrili spomenika. Grillparzer je tedaj ironično dejal:

"Tiste, ki mi bodo postavili spomenik, prosim vsaj toliko usmiljenja, da me na tem spomeniku posadijo na konja, kaj ti dolga stoji Slovca preveč utruditi."

Hrabri vojvoda.

Kakor skala stoji vojvoda Marlborough v toči krogel strahovite bitke pri Hochstedt. Vojaki stojijo, klečijo, pa dajo krog ujeza, ko da bi jih kdo kosil. Marlborough pa niti ne trene z očmi.

Tedaj pristopi majhen poročnik, ves blede in tresoč se kot tropetlika k vojvodu poenaka za roko in zavpije: Za božjo voljo, povejte mi vendar, kako le to napravite, da vas ni strah nič strah?"

Vojvoda se obrne in se prvičkrat preinaka iz svoje otropelo sti in zakriči poročniku na uho: "Dragi moj, povem ti, če bi bilo tebe le polovico tako strah, kot je mene, bi bil ti že zdavnaj ušel!"

ZNIŽANA CENA

za koráčhico

SOLDIERS ON PARADE

Ker želi, da se čim bolj razširi za

PIANO HARMONIKO

prijem

koráčhica

"MLADI VOJAKI"

Je Mr. Jerry W. Kopršček uredil v založnikom, da rojaki lahko dobe aktuelno po znižani ceni, to je

Sedaj 35c

Dva komada za 70 centov.

Naročite lahko tudi pri:

Slovene Publishing Co.

216 West 18th Street

New York 11, N. Y.

RAZGLEDNİK

Novi nemški pozdrav

Kot pripovedujejo potniki, ki prihajajo iz Nemčije v kako nevtralnem deželo, se zaradi neprestanih zvezniških zračnih napadov Berlinčani ne pozdravljajo več z "dobro jutro", "dober dan", dober večer" ali "lahko noč", temveč z "bleib' nebrig", kar bi se v prosti prevodu reklo: "Želim, da ostaneš živ."

Sreča v nesreči

Edward Jones, 15 let stari sin Mrs. Marguerite Moore Jones, učiteljica petja, je bil blagajnik nekega športnega društva svojih součencev, pa je izgubil ves denar \$35.—. To si je tako vzel k srcu, da je izginil iz New Yorka v trdnem sklepu, da si z delom prisluži denar, da bo blagajna zopet do zadnjega centa pravična. Odpotoval je proti Floridi, kjer je upal dobiti delo v kaki vojni tovarni. Svojo mater je poklical na telefon in ji rekel:

"Mama, v Floridi sem, pa mi je tako dolgočas."

"O, Edward, tako me veseli, da te slišim. Pa kako si prišel tja doli v Florido?"

"Izgubil sem žolsko blagajno. Imel sem samo pet dolarjev, uro pa sem zastavil za pet dolarjev. Tako sem se vozil s prijaznimi avtomobilisti, da sem slednjič prišel v Florido. Sedaj pa hočem delati v kaki vojni tovarni, da zaslužim dovolj denarja."

"Toda Edward, denarnico je mornar Jack Haney našel v lekarni in mi jo je prinesel."

"Ali je res, mama? O, to me veseli. Zdaj morem zopet domov."

"Kar hitro, Edward. Pojdi na brzojavni urad, kamor ti bom poslala denar."

Mati je brzojavno poslala denar in Edward se je vrnil v njeno naročje.

Telefonski pogovor

"Halo, Liza?"

"Dobro, da si me poklical, Jože."

"Jaz ..."

"Ti niti ne slutiš ne, kako sem razburjena, Jože."

"Seveda, ampak ..."

"Prosim, ne moti me, jaz sem tako nervozna, Jože."

"Jaz nisem ..."

"Ti nisi nervozen, verjamem — a Jože, če bi bil ti v moji koži ..."

"Če pa jaz nisem ..."

"Vem, da nisi v moji koži, pa vsaj skušaj biti! Saj si hotel priti ob osmih, ker ima Tone boksarski tečaj ..."

"Hm."

"Ali si kaj rekel, Jože?"

"Nič, nič!"

"Torej pomisli, Jože! Pred

pol ure mi je Tone sporočil, da pride domov večerjat, danes ne bo boksanja. Če bi se ti, Jože, ne bil zdaj oglasil, ampak bi bil ob osmih prišel, no, — strašno! Tone je že itak ljubosimen ... No, kaj porediš na to, Jože?"

"Hm, seveda."

"Slišim ti po glasu, da si nejevoljen, a kaj morem za to? Tako sem se veselila tega večera! Tako lepo sem okrasila mizo — tibi na ljubo, Jože! A zdaj se bom s Tonetom dolgočasila! Res, prenehamo je to, da je boksanje odpovedano. Ali nisi hotel nekaj reči, Jože?"

"Seveda sem hotel reči! Povedati sem ti namreč hotel, Liza, da se bo boksanje vendarle vršilo. Le da sem pravkar sklenil, d bo to boksanje v našem stanovanju. Jaz mislim, da bo Jože izvrsten tovaris v boksanju — in tibi se ne bo treba dolgočasiti. Namreč tu govorim jaz, Tone!"

DELO DOBI

samski moški, ki je pripravljen delati na farmi. Dobra plača. Bo švzet vojaške obveznosti. Pišite na "Farmer", c. of Glas Naroda, 216 West 18th Street New York 11, N. Y.

2-8, 9

DELO DOBE:

Sivalke izveščane na moških slunukih. Vprašajte pri: SIG SCHLESINGER & CO. 715 Broadway. (12th floor). New York City.

2-7, 8, 9

so vključene štude

slovenske pesmi: SLOVENSKA LIRA "AMERIŠKA

V PESMARICI

1. Podoben — moški zbor z bariton samospojem
2. Pozdrav — moški zbor
3. Lahko noč — moški zbor
4. Orobli zvon — mešani zbor
5. Pomladnska — mešani zbor, z bariton samospojem
6. Lira I. — za solo speve, moški in mešani zbor
7. Lira II. — za mešani zbor
8. Altanski odmevi — za moški in ženski zbor, z bariton samospojem
9. Kantata iz psalma 126 — moški zbor
10. Soli — za samospoje, nastan zbor in spremljevanjem glasovila
11. Psalm 29 — za samospoje, mešani zbor in spremljevanje glasovila ali orgel

CENA SAMO

50 centov

KOMAD

To so koncertne pesmi za moške in mešane zore, katere je uglasbil in v samostojni izdaji MATEJ L. HOLMAR, organist in pevec v prvotni avdi. Cleveland, Ohio, 1923.

Naročite to zbirko pri:

KNJIGARNA SLOVENC PUBL.

COMPANY

216 West 18th Street

New York 11, N. Y.

PRIPOROČLJIVO BOŽIČNO, DARILLO

The New Modern Encyclopedia

16 V ANGLEŠČINI

22,000 Razlag ... 1,100 Slik

Najnovejša svetovna Encyklopedia, v kateri more vsakdo kakoršnegakoli poklica najti razlage vsake besede spadajoče v njegovo stroko.

Cena sedaj \$4.-

(Poštuna in zavrnitvena plačana.)

Knjiga vsebuje 1176 strani in je okusno v platno vezana. — Skoro neverjetno je, da je mogoče tako najpopolnejšo knjigo dobiti za tako zmerno ceno.

Knjigarna Slovenic Publishing Company

216 West 18th Street, New York 11, N. Y.

TO KNJIGO BI MORAL IMETI TUDI VSAK DIJAK NA RAZPOLAGO

NOVA IZDAJA

Hammondov

SVETOVNI

ATLAS

V njem najdete zemljevide vsakega sveta, ki so tako potrebni, da morate slediti današnjim poročilom.

Zemljevidi so v barvah.

Cena 50 centov

Naročite pri: "G L A S U

NARODA", 216 West 18th

Street, New York 11, N. Y.

Kratka Dnevna Zgodba

I. PREZELJ:

MATI V NARAVI

Lesko poznaš predobro, da ti jo bilo treba še natančneje opisovati. Kamor greš, posred jo vidiš, leska je za naše kraje eden najbolj značilnih elementov. Kdo je ne bi poznal, saj z nje trgamo lesnike, kojih sedra so sladek prigrizek mladim in starim. Vsako pomlad jo vidiš ozeleneti in vsako poletje nabiraš plodove, ki jih je napravila, nisi je pa še videl cveteti. Da cveto zvonček, te-rah in trobentica, da se spomladi odenejo jablana, črešnja, bruska s snežnobelo odejo, stikano iz duhtečega cvetja, to je razumljivo samo ob sebi, da bi pa tudi leska kdaj cvetela, o tem ne veš ničesar. In vendar! Si se že vprašal kdaj cvetijo one nežne mušice, one drobne oznanjevalke s hrepenejem pričakovane spomladi, ki jih trgaš z leskinih vejic že koncem svečana, ko še breg in dol pokriva debela snežna odeja? Njih pomena se ne zaveš, nazgorsko pa slutiš v njih nekaj, kar oznanja prenovljeno in vstajenje življenja. Mašice so skupine majhnih cvetov, ki so brez kričečih in vabečih barv, in kojih naloga je tvoriti cvetni prah ali pelod. Ko mušica dozor, pa zapliva skozi rumen rahel veterček, ki prinaša v deželo pomlad, se zazibljejo na leski stotine teh nežnih tvorih in iz njih se usujejo rumeni oblaki, sestojeci iz milijard drobnih cvetnih praškov. Pomlad je tu, leska praši! Leto za letom doživljamo ta dogodek, ki je poln lepote in poln globokih skrivnosti zmagujočega življenja. Leska praši! — In čemu? Veter razpiha mušice in odnaša iz njih cvetni prah. Ali ima kak pomen ta prirodni pojav, ki je tako enostaven, da ga pač opazujemo leto za letom, a dalje o njem ne razmišljamo? Opazuj prirodo s pred-odkov prostim razumom in divil se boš smotrenosti, ki je izražena v vseh njenih delih in v vsakem njenem pojavu. Milijarde cvetnih praškov se stvorijo v vsaki mušici, da vsaj tisoč del te ogromne armade izpolni velevažno nalogo, ki mu je dana od narave. Isto čisto, ko začnejo prahiti mušice, se na vrhu mnogih popkov, ki so raztreseno porazdeljeni po vejah, pokaže šopek tenkih rdečih nitk. To so brazde, ki vodijo do plodnice, ki je skrita in zavarovana sredi popka, in koje naloga je stvoriti seme in v njem klicati življenje, torej novo rastlino.

Kdaj se vrši ta velepomembni dogodek, od katerega zavisí usoda celoga rodu te rastline? Ko pada cvetni prašek ki je majhen, da ga komaj opaziš s prostim očesom, na brazdo, je izvršeno oprasenje in s tem je izpolnjen najvažnejši pogoj za oni dogodek, ki je večji od vseh žudežev, ki si jih more izmisliti človeška fantazija, namreč oplodjenje, spolnjenje novega življenja. Vplodnici se začne razvijati in rasti klica nove rastline, istočasno pa se okoli nje nabira hrano in tvori trdna skorja, da jo varuje pred raznimi škodljivimi vplivi do onega dne, ko zopet pride prelestna pomlad in pokliče življenje k vstajenju.

Na sličen način ko leska skrbi za nastanek semena in obta nek rodu še mnogo drugih rastlin, tako bor, smreka, jelka, jelša, trave, skratka vse one rastline, pri katerih veter posreduje prenašanje cvetnega prahu iz prašnih cvetov na pestice. Vetrocvetne rastline jih imenuje botaniki v nasprotju z žužkovcvetnimi, kjer se vrši prenašanje cvetnega prahu iz cveta v cvet po žuželkah. Najrazličnejša so sredstva in poti, po katerih skušajo žužkovcvetne rastline privla-

RACIJONIRANJE ŽIVEŽA

Prevelan živež — največ zelenjave, sočnije in sadje — zelene znamke G, H in J so veljavne sedaj in propadejo 20. februarja. Znamke K, L in M postanejo veljavne 1. februarja in propadejo 20. marca.

Meso in maščobe — rjave znamke V in W v knjižici 3, ve-lijavne sedaj. Znamka X vstopi v veljavo 6. februarja in za tem ostale znamke zaporedoma vsako nedeljo.

Sladkor — znamka 30, v knjižici No. 4, dobra za 5 funtov, veljavna od 18. jan. do 31. mar.

Čevlji — znamka 18 v knjižici No 1, in zrakoplovna znamka 1, v knjižici No. 3.

SAMO IME V ČASOPISJU

Samo sin nekoga drugega! Toda pomni, če ga bereš v seznamu izgub — tudi ti imaš po božji naklonjenosti nekoga, ki ga imaš rad ... otroka premladega za to vojno ... ali katerega drugega, ki je prestar ... ali koga, ki je oproščen službe zaradi zaposlenosti. Vendar pa, po milosti božji, VSAKDO IZMED NAS, ki je ostal doma, živimo ravno tako dobro kot prej, mnogi med nami še boljše ... Kar se dogaja desetstičim našim fantom na vsakem kraju zemlje, kako moremo smatrati ZA ŽRTEV majhni izjemni denar, za katerega je naprošen kdo od nas, da ga posodi naši vladi!

Ako ne kupite bonde VSLED SPREGLEDA, Vam bo pozneje ležalo na Vaši vesti ravno tako, če tega ne storite vsled malomarnosti.

Predno bo dan končan, KUPITE IZVANREDNI BOND, KI STE GA NAMENILI KUPITI. POJDI TE K SVOJEMU GOSPODARJU IN POVEJTE MU, DA NAJ VZAME POSEBNI DEL OD VAŠE PLAČE. POJDI TE V KATEROKOLI BANKO ALI POŠTNI URAD ALI DEPARTMENT TRGOVINO ALI P. A. KJERKOLI S O BONDI NA PRODAJ. TO JE BILO V VAŠIH MISLIH KOT NEKAJ, KAR MORA BITI STORJENO ... STORITE TO predno poteče dan.

Ta oglas je poklonil kot prispevek k Kampanji za Četrto Vojno Posojilo THE BOOK OF THE MONTH CLUB, INC. 235 Madison Avenue, New York 17, N. Y.

OPICA PRÉMACALA ZLOČINCA

Dveletni šimpanz Jacko je napravil konec delovanju enega najbolj nevarnih razbojnikov, Toma Colledgea. Brooklynski trgovci Louis Ferrara je svoječasno privedel šimpanza Jacko iz tropskih krajev do nov in je dal zanj napraviti prostorno kletko, ki je stala v njegovem stanovanju.

V stanovanju je igralo nekega večera pol dučata gostov poker. Ko sta nenadno vdrla dva zakrčkana razbojnika s samokresoma v rokah in zavpila "roke krišku!" Presenečeni gostje so se dali oplentiti brez odpora, le Louis Ferrara je bil toliko prisen, da je pobral denar na mizi in ga zagnal v Jackovo kletko. Zato ga je eden izmed razbojnikov z ročajem pištole pobil na tla pa je prav tako kakor pomrznjena zelenjava in sadje še uporabljal. Toda Jacko ga je zgrabil za roko, ga potegnil bližje in mu odgriznil kos ušesa. S krikom in ves krjav je mo nekoliko žlic jesiha ali malo

ranjenec s svojim tovarišem soli. Pri tem se otaja in izpobegnil, večji del plena sta pustila na mestu. Razbojnika sta sicer nšla, toda policija ju je mogla potem prijeti. Že dva dni pozneje je v neki predmestni krcini aretirala moža, ki je imel obvezo okoli ušes. Manj-kalo mu je kos ušesa in tako je policija vedela, da ima pred seboj enega izmed razbojnikov, ki sta vdrla v Ferrarovo stanovanje. Po bližjem ogledu so spoznali, da ni nihče drug nego gangster Tom Colledge, ki so ga že dolgo zaman iskali. Njegov pajdaš je pravici tudi kmalu padel v roke.

ZMRZNJENA ZELENJAVA

Požni se dogaja čisto, da nam krompir, zelenjava in sadje je zmrznjeno. Malo pomrznjen krompir, ki ima sladkast okus novega mrza. Odtajati se da do v hladnem v ostalem tudi druga živila, zlasti ribe, ki ne izgube svojega okusa, če zmrznijo, temveč se samo dalj časa obdržijo.

STEKLO ZADRŽUJE TOPLOTO

Heliobiologija se imenuje nova veda, ki raziskuje vplive sonca na bitja med drugim tudi njegove slabe vplive. K takšnim slabim vplivom spada neke duševne motnje, razburjenja in celo vznemirljivi dogodki v gospodarskem in političnem življenju a vsak pozna nevoljo ter zmanjšano duševno in telesno zmogljivost v poletnih mesecih če sije sonce skozi okna v notranjost prostorov in jih prekomerno segreva. Vsaj ta slabi vpliv bo v bodoče lahko odpadel, kajti strokholmski zavod za znanstvene raziskave je izdelal novo vrsto stekla, ki infrardeče žarke, toplotne žarke skoraj v celoti odbija na zunan pa je podobno vsakemu drugemu steklu. Sestavo novega stekla drži za sedaj v tajnosti.

BOJI OKOLI CASSINA

Včeraj so Amerikanci v vročih bojih zavzeli večji del 1712 visokega hriba Monte Cassina, na katerem stoji stari benediktinski samostan, ki je bil takšnim slabim vplivom spada se še trdno drže v mestu Cassinu ob vznožju gore in ob Via Cassina. Amerikanci so se približali na nekaj sto jardov 1415 let staremu samostanu, kjer je sv. Benedikt ustanovil benediktinski red. Do sedaj je samostan še vedno v nemških rokah in porablja ga kot opazovalno točko.

Visoko v gorah zapadno od Cassina so včeraj Amerikanci zavzeli tri neimenovane kraje, med njimi tudi nek 452 čevljev visok vrh, toda Nemci so z vsoto vdarili nazaj ter Amerikance pregnali.

Na fronto južno od Rima so dobili Nemci na pomoč eno divizijo iz Francije.

Podprite napad! — Kupite bonde 4. Vojnega posojila.

POD SVOBODNIM SONCEM

ROMAN — Spisal: F. S. FINZGAR.

115

Vrli Svarunič ni izpremenil lica. Le črta ob ustnicah se je še poglobila, z jasnimi in mirnimi očmi je motril moža, ki so s temnim čelom čakali odgovora.

"Rado! Lepe so tvoje besede, katere si govoril v imenu velike Lepe so, pravim, toda, na bogove, modre niso!" Iztok je bral z lic začudenje, nevero, celo odpor.

Ni vam vdahnil te misli Svetovit! Čemu smo prišli? Zakaj smo pripeli jermen in segli po kopju in sekiri? Odgovorite!"

"Da se maščujemo!" je zamrmralo v en glas med vojaki. "Samo zato? Sin Svarunov je prišel najprej otemat edice slavnega starostja, in ko je ota, maščuje se zlodej!"

"In Rado, sin Bojanov je prišel, da otme takoj svojo izvoljeno nevesto. Morda je nočjo tista noč, ko oskrni pesjan golobico, morda je nočjo pretepe z bičem in ti čakaš dneva! Nad Hune!"

"Smrt Tunjuša, pravim tudi jaz! Toda življenje Ljubini! Če pa udarimo ponoči nanje, spozna Tunjuš, da je zmagal nemogoča, ko začuti klanje. Sam prebode Ljubino notem nam v temi ubeži — zakaj tisoč besov je v njegovi glavi — in v jutro imamo nekaj poklanjanih moločev in mrtvo Ljubino brez Tunjuša! Ali smo zato prišli? Kača pika, dokler ji ne staneš glave. Lepa radost Svarunova, če mi vrnemo mrtvo hčer!"

Može so obmolknili. Rado se je tresel.

"Iztoče s teboj je Svetovit! Velevaj! Mi smo hlapci!"

Vojni svet se je vrnil k vojski; ta je z značilnimi kretnjami hvalila Iztokovo povelje in se tiho umikala h gozdu, da skrita v lesih počaka zore.

Iztok je bil vesel tega. Priznal si je, da je govoril resnico, vendar je zamolčal glavni vzrok, zakaj je določil napad ob lelem dnevu. Prvič se mu je ponudila prilika, da z divjo pa vsaj za silo urejeno in ukročeno četo Slovencev izvede boj, kakor se ga je naučil pri Bizantinih. Hotel je izniti to četo da bi bila nekoč kvas, katerega vmeši med ogromno tolpo naroda in udari z njim na jug. Vedel je, da ga čaka delo. Zakaj Huni so bili izvrstni borci, utrjeni, pokorni, žilavi, ki niso zepa sprožili zastojne titive, ne mahali z mečem v prazen veter. In tega dela, tega vročega in krvavega dne se je veselil Iztok, vojak, kakršnih niso imeli niti med Goti v palatinah. Vso noč ni legel.

Kakor čebele od cveta do cveta so begali stotniki od moža do moža. Vsaka četica, vsaka gruča je imela natančno določeno delo. Vsaki gruči je določil Iztok poveljnika.

Davno pred svitom je kar skopnela vojska ob robu in se polzela v gozdu na levo in desno. Iztok je obkolil po visokih hunske globel. Na obeh straneh izhoda je razvrstil najboljše lokostrelce, da posujejo vsakega beguna s puščicami in ga strmoglavijo s konja.

O prvi zori je velel oddelku močnih sulicarjev, da so glasno udarili v kotilno proti taboru. Sam s konjico se je oprezno prikrival ob straneh gozda.

Mogočno so zadoneli kozlovski bojni rogovi. Razleglo se je in zabučalo po dobravah v nemo jutro. Hnumom je zadonela prva napoved bližnjega se sovražnika. Zatuli la je varhunska divja trobilja, konji na paši so zarežgotali in v divjem begu drevili v tabor na poziv troblje. Žvižgi in piski kliceli imen, zategli rigi so se raztečeli pod nebo. Hunski vojaki so prhali na konje, kakor bi jih bruhalo gruda iz sebe. Nobene zmešnjave, nikakega strahu, red, miren in hiter, kakor bi vsi pričakovali napada že mesec dni.

Stari Sloven, očet v železo, z rešetko čez lice, pokrit z velikanskim ščitom, z mogočnim pilom v desnici, je vodil sulicarje po soteski proti taboru. Rogovi so peli. Slovenci so po stari šegi zagnali grozen krik, urejene viste so se zredile v besnem teku so se zagnale proti Hunom. Ko so ti zapazili sovražnike, so jih eprejeli z grozno ploho strelje. Zrak je zaplaskal od švita puščic, kakor bi zaživžgala burja skozi gola čimska drevesa. Nekaj Slovencev je omahnilo in se zvalilo v klobkih po rosi travi. Četo je razplala besnost. Zastri ti so četi so se drevili v hunske vrste. Že so frčale prve sekire po zraku, posamezne sulice so se zablisnile v dolgih lokih nad hunske konje.

Huni so vrgli loke na pleča, pograbili dolge sulice in s povešenimi ostmi naperili naskok v Slovence pešce. Tedaj je zatul stari Sloven z groznim krikom, gruča Slovencev se je stisnila v neprodiren klin, čigar rillec je tvoril Sloven Jarožir. Njegov pilom se je zadril v prsi prvega konja, ki je navalil na četo, hunska konjica se je razkrala in obletela bliskoma Slovence, da bi jim udarila za hrbet. Četa se je raztrpala, prvi Slovenci so običali na hunske sulice. Ači v tistem hipu so zazvenele z visokim glasom bizantinske troblje. Iztokova konjica je navalila na Hune od leve in desne. Ti so se zgrozili in se za trenotek zbegali. A samo za trenotek. Balaunok, ki je vodil vojsko, je zapiskal skozi nos kakor razjaren jastreb. Zagledal je bleščeče se oklepe in svetle šeme in takoj presodil premoč sovražnikovo. Beg! je velel njegov pisk. Nad glavami jezdecov se je dvignil gozd sulic, kakor vihar, se je utrgala hunska konjica z mesta in pognala konje s strašnim hrupom in tuljenjem v Iztokovo vrsto, da bi jo predrla in utekla po globeli. Toda Iztok je bil na to pripravljen.

Obe četi sta se zlili v svetel pas, ki je nastavl široke, v oklepe zavite prsi. Pognali so se proti Hunom, konjici sta treščili skupaj s tako razbesnelo silo, da se je zgrudil na obeh straneh val konj in jezdecov v travo. Red pri Hunih in Slovencih je bil razbit. Med rjavo tolpo Hunov so se pomešali svetli šlemi, zablistali so se meči. Huni so pometali sulice v gneči na tla. Razpalilo se je nad stotino dvobojev na življenje in smrt. Pobesneli so konji in jezdec; krik, tuljenje, zvenket mečev in pokanje oklepov, razgetanje, povelja Slovencev in Hunov, napad in beg, stokanje umirajočih, curčki krvi, divjanje in hrzanje konj brez jezdecov. Iztok je vihral; kakor blisk je švigal njegov meč. Kamor je udaril, je zastokal Slovec, kamor je sunil, je odprl krvav tok.

(Nadaljevanje prhodnj.)

SLAVNI BENEŠKI SLOVENC

Priprosta in mala Beneška Slovenija ima tudi precej uglednih in zaslužnih mož, ki so s svojim znanjem in koristnim delom povzdignili sloves svoje domovine in postali slavni ter upoštevani po širnem svetu. Njih sloves je velik, zato jih moramo poznati pred vsem mi Slovenci. Seveda je težko imenovati vse, moramo pa poznati vsaj najvažnejše in najpomembnejše izmed njih.

Mnogo slovenskih učenjakov je širilo znanost po italijanskih vseučiliščih v srednjem veku. Med temi omenjamo po sebn Jakob Štelina, ki se je rodil v Čedadu l. 1699. Bil je sin revnih staršev in se je učil v Čedadu in Beneških, kjer je postal učitelj pesništva in govornišva. S svojimi učenji si je pridobil veliko slavo, da je bil imenovan za profesorja na vseučiliščih v Padovi. O njegovi učenosti trdijo, da ni bilo znanih, katere bi Štelin vsaj malo ni poznal. Spisal je mnogo razprav, pesni in govorov v grškem in latinskem jeziku. Na avstrijskem dvoru cesarja Jožefa na Dunaju sta živela dva znana beneška Slovenca. Prvi je bil cesarjev telesni zdravnik Jožef Kvarin iz Dolnjega Bina pri Sv. Petru. Ko ga je cesar Jožef vprašal v svoji zadnji bolezni, koliko časa bo še živel, mu je Kvarin odgovoril po kratkem obotavljanju: "Ve ličanstvo, še tri ure!" Cesar mu je pa odvrnil: "Dobro, to ravno zadestuje, da vas naredim za barona!" — Drugi beneški Slovenec na dvoru cesarja Jožefa je pa bil stotnik cesarjeve telesne straže Urban Melinek.

Odličan profesor matematike in prirodnih ved, hkrati pa tudi dober cerkveni govornik je bil dr. Anton Podreka (1804—1870), ki je bil rojen v Šempetru. Spisal je tudi čitanko v slovenskem in italijanskem jeziku, do izdavanja pa ni prišlo, ker so izdaji nasprotovali Italijani.

Vitez dr. Ivan Klodič je bil rojen v Hlodičih, leta 1828, umrl je pa leta 1898. Bil je doktor matematike, inženir arhitekt in profesor fizike na tehnik v Vidmu. Mnogo se je bavil z meteorologijo in vodil v Vidmu meteorološko postajo. Bil je splošno spoštovan radi svoje velike učenosti.

Imenovani učenjaki niso ničesar izdali v slovenskem jeziku. Prvi, ki je slovensko pisal med Beneškimi Slovenci, je bil Peter Podreka, rojen leta 1822 v Šempetru. Učil se je v Čedadu in Vidmu in postal duhovnik. Prišel je v dotiko z drugimi slovenskimi duhovniki iz pokrajine ob Soči in od teh je spoznal lepoto slovenskega jezika ter se navzel ljubezni do skupne slovenske govornice. Širil je med beneškimi Slovenci narodno zavest ter razširal med njimi razne časopise in knjige, zlasti knjige Mohorjeve družbe. Zelo se je zanimal tudi za kmetijstvo in je posebno pospeševal sadjarstvo. Mnogo je tudi pisal. Zlasti so znane njegove pesmi prigodnice in pa katekizem za beneške Slovence. Umrl je leta 1890. Znani učenjak in slovenski pisatelj je bil Anton Klodič, rojen v Hlodičih leta 1828. Bil je profesor v Spitu, Trstu in

Gorici. Kasneje je bil šolski nadzornik za Istro, nato pa v Gradcu in Trstu. Deloval je zlasti na šolskem polju in izdal učne načrte, za osnovne šole na Primorskem. Napisal je grokaz "Novi svet," katerega je pozneje predelal in ga izdal pod naslovom "Materni blagoslov."

Ivan Trinko (Zamejski) je bil rojen 25. jan. 1863 v Trčmanu. Študiral je v nadškofijskem semenišču ve Vidmu. Tu se je seznanil prvič s slovensko književnostjo in sam pripoveduje, "kako je obstal, ko je dobil slučajno v roke prvo slovensko tiskano delo in je tako videl, da imajo tudi Slovenci knjige kot drugi izobraženi narodi." Nadarjenega mladenci je to tako navdušilo, da je sklenil temeljito se naučiti slovenskega jezika. Skrivaj, ponoči se je učil slovenščine, kakor pripoveduje sam, kako težko je bilo, predno se je naučil brez učitelja slovnice in brez slovarja malo slovenščine. Postal je duhovnik in na njegovi novi maši l. 1886 so peli slovenske pesmi, od katerih so bile tri tiskane v Vidmu.

Kasneje je postal profesor gimnazije, potem pa profesor na bogoslovju v Vidmu. Znan je kot izvrsten risar. Kot pesnik je nastopil prvič javno v Ljubljanskem Zvonu 1885 s "Pesmi beneškega Slovenca." Že preje je poslal Trinko kot bogoslovec v Ljubljanski Zvon "Naredne stvari," in pod imenom Zamejski "Presenečenje, Viža in Vzdihi." Zbirka njegovih pesmi je izšla leta 1897 v založbi Gabrščka v Gorici. Vsebinsko skoraj vseh njegovih pesmi je žalostna, vendar globoko zasnovana in vzvišena. Prestavil je tudi več slovenskih povesti v italijanščino.

Besedo materino širijo in shranjujejo med beneškimi Slovenci edino duhovniki do mačini, ki se po večini izobražujejo v nadškofijskem semenišču v Vidmu. Samo cerkev daje priznanje slovenskemu jeziku, sicer bi se že davno utopil v italijanskem morju. Zato duhovniki Slovenci čuva jo svetinje našega rodu in ga branijo pred silnim navalom tujece. Skozi stoletja se vleče ta boj, saj je že Peter Podreka leta 1871 napisal besede o beneški slovenščini:

Jaz nisem ne v pradu, ne v šoli, čeprav tu od vekov živim, ko tuja beračim okoli, in v cerkvi zavetje doblim.

Beneški Slovenci so sploh bistre glave, toda manjkajo jim šole in druga sredstva za primerno izobražbo. Slovenci na izven cerkve ni nikjer priznana, tako da ljudstvo povsod ne more rabiti niti italijanskih niti slovenskih knjig. Tako se izgubi marsikak talent, ki bi gotovo mnogo koristil ne le svojemu narodu, temveč tudi splošnosti, ako bi bilo šolstvo in prosveta boljše urejena.

ANEKDOTA

Lentulus, Ciceronov zet, je bil zelo majhne postave. Nekoga dne je stopal čez Forum, izredno dolgim mečem ob strani. "Glej, glej," se je nasmajal Ciceron, "tu je nekdo mojega zeta opasal na meč!"

ČE D A D

(Prav do Čedada segajo naselbine Slovencev, zato je to mestce, ki šteje okoli 4000 prebivalcev, važno za okoliške Slovence. Beneški Slovenci prinašajo na trg svoje pridelke in slovenska govornica se čuje po ozkih, starih čedadskih ulicah, pa tudi po trgovinah in gostilnah, kajti Slovenci ne marajo govoriti preokorne italijanščine, ampak se poslužujejo svojega narčja. Tako so primorani tudi čedadski trgovci, da vsaj za silo lomijo slovensko besedo.)

Čedadu pravijo beneški Slovenci tudi Stare mesto, ki je znamenito zlasti po svojih starih poslopjih. Posebno naj se omeni glavna cerkev s patriarško palačo, majhna stara langobardska cerkev, takozvani "vragov most" čez Nadižo ter mestni muzej, ki hrani polno rimskih in langobardskih stvari.

V Čedadu se je rodil okoli l. 1725 znani zgodovinar P. Dija meniti zgodovinar Pavel Dija kon, od katerega imamo prva poročila o furlanskih vojvodah ter njihovem gospodstvu. Ta zgodovinar nam je opisal tudi prve Slovence, ki so se naselili v beneški ravlini, in nam poroča o bojih Slovencev ki so jih imeli z Langobardi. Njemu v čast nosi v Čedadu največji trg njegovo ime.

To staro mesto hrani mnogo zgodovinsko važnih rokopisov in slik. Za Slovence je posebno znamenita knjiga "Evangelije sv. Marka," katero je na vedeni evangelist baje sam spisal in jo izročil sv. Mohoru. Knjiga nam je ohranila najstarejše oblike naših osebnih slovenskih imen. Predno je prišla knjiga v Čedad, se je hranila pri sv. Ivanu blizu Devina. Tjer je bila nekdanj znamenita božja pot. Premožnejši romarji so dali svoja imena vpisati na rob evangelija in tako čitamo na tej knjigi najpristnejša slovenska imena: Beda, Nepokor, Stregomil, Dražček, Milena, Hotimir in druge. Ko so se patriarhi preselili iz Ogleja v Čedad, so večidel rokopisa vzeli s seboj, kjer je še izvirno ohranjen.

Stolnica je zidana v starem slogu in so njeni stebri iz najboljšega marmorja. Krasijo jo prelepe slike beneških mojstrov.

Mala cerkvica izza langobardskih časov leži nad strmim Nadžinim bregom in je bila nekdanj svetišče rimske boginje Venere. Še sedaj je v cerkvi ohranjeno marmorno ognjišče za sveti ogenj. Vrata in stebri so polni zaviti in prepletenih okraskov.

V Čedadu je poleg osnovnih šol tudi gimnazija in tehniška šola. Iz Vidma pelje v Čedad železnica, ki vodi dalje ob Nadiži do Kobarida.

V bližini Čedada je jezikovna meja med Furlani in Slovenci. Nekatera naselja so tako mešana, da je nekaj hiš slovenskih, nekaj pa furlanskih. Tako se tu mešata dve narodnosti, odkar so prišli Slovenci v te kraje. Vendar je ohranila vsaka ne le svoj jezik, svoj značaj in svoje šege, temveč tudi svoj tip, tako da lahko že po obrazu ločiš Slovence od Furlana.

Znamenita je Stara gora pri Čedadu, odkoder je krasen in obsežen razgled. Na gori je sloveča cerkev Matere Božje, kamor romajo ljudje iz Furlanije z dalmie Istre. Okoli cerkve je več hiš, ki so obzidane s starim zidom, da je vse podobno nekaki trdnjavi.

Ker hrani Čedad velik del slovenske zgodovine in ker je tik slovenski naselbin, ga morajo tudi Slovenci poznati.

Podprite napad! — Kupujte bonde 4. Vojnega posojila.

Razprodaja KNJIG

po 50 centov komad.

IZDAJA SPLOŠNA KNJIŽNICA

1 Domače živali Spisal Danir Feigel	21 Problemi sodobne filozofije Spisal Dr. France Veber
2 Kreutzerjeva sonata Spisal L. N. Tolstoj	22 Slovenske balade in romance Uredil C. Golar
3 Sto ugank Spisal Oton Zupančič	23 Zbrani spisi za mladino Spisal Engelbert Gangl
5 Mogočni prstan (Igra) Fr. Milčinski	24 Andersonove pripovedke za mladino Priredila Uta
6 Pregarjanje indijanskih misijonarjev Spisal Josip Spillman	25 Početno klasje Izbrane pesmi — Spisal C. Golar
7 Duhovni boj (Izdala družba sv. Mohorja) L. Skupoli	26 Denar Dr. Karl Englis — Poslovenil Dr. Albin Ogris
8 Pravljice Zapisal H. Majar	27 Slutnje Spisal Ivan Alberht
9 Popotniki Spisal Milan Pregelj	IGRE
10 Dedek je pravil Spisal Julij Slapsak	28 Magda (Igra) — Alojzij Renec
11 Korejska brata Spisal Jos. Spillman	29 Peterčkove poslednje sanje (Igra) — Pavel Golin
12 Frank Baron Trenk Po raznih virih napisal Gjur Pandurič	30 Potopljeni zvon (Igra) — Gerhart Hauptmann
13 Pariški zlatar Poslovenil Silvester K.	31 Revizor (Igra) — Nikolaj Vasiljevič
14 Pravljice in pripovedke za mladino Spisal Silvester Košutnik	32 Spodobni ljudje (Igra) — L. Lipovec
15 Suneški invalid Spisal Silvester Košutnik	33 Črne maske (Igra) — L. Andrejev
16 Spis: Kristofa Smida Poslovenil P. F. Hrovat	34 Antingone (Igra) Poslovenil C. Golar
17 Vojnimir ali poganstvo in krst Spisal Josip Ogrinec	35 Pol l'tra Vipavca (Igra) — Danir Feigel
18 Mladim srcem Drugi zvezek. Zbirka za slovensko mladino. Spisal Ksaver Meško	36 Sveti Just (Igra) — Spisal dr. F. Petronio
19 Tokraj in onkraj Sotle Spisal Fridolin Zolna	37 Fabiola in Neža (Igra) — Poslovenil J. Podbevšek
	38 Tončkove sanje na Miklavžev večer (Igra) — J. Erbeničnik in F. Rojc

* Ker je zaloga teh knjig zelo omejena, je pri naročilu priporočljivo omeniti več zbir, da nam bo na ta način mogoče vsakega zadovoljiti.

KNJIGARNA SLOVENIC PUBLISHING CO.
216 West 18th Street New York 11, N. Y.

Vi lahko začenate kupovati Vojne Hranilne Bonde s tem, da kupujete znamke za le 10 centov.

KUHARSKA KNJIGA:

Recipes of All Nations

RECEPTI VSEH NARODOV

NOVA IZDAJA \$ 2.50
STANE SEDAJ 2.

Knjiga je trdo vezana in ima 821 strani

Recepti so napisani v angleškem jeziku; ponekod pa so tudi v jeziku naroda, ki mu je kaka jed posebno v navadi. Ta knjiga je nekaj posebnega za one, ki se zanimajo za kuhanje in se hočejo v njem čimbolj izveščati in izpopolniti.

Knjigarna Slovenic Publ. Co., 216 W. 18th St., NYC 11
Naročite pri
KNJIGARNI SLOVENIC PUBLISHING CO.